

THE SANDY TIMES[®]

Celostátní přehlídka experimentujícího divadla ŠRÁMKŮV PÍSEK

č. 3

Kunsthaus Tankred Dorst Fernando Krapp mi napsal dopis

Láska nebo manipulace? Asi to je plichta

Rozhovor s režisérem Miroslavem Drábkem

Hned po představení jste si dlouho povídali s herci, co jste si říkali?

Herci sice dostanou svou odměnu už děkovačkou, ale já jim pak v šatně tradičně také děkuju. Dnes jsem představení neviděl z publika, ale z dálky od technika, takže jsem ten vjem měl zprostředkovaný. Spoléhal jsem na to, jak herci vnímali atmosféru, což se jim dařilo malinko lépe než mě z té dálky. Takže jsem byl maličko kritičtější, viděl jsem řadu chyb, nedotažeností a propadů, ale to není důležité, hlavní je jim poděkovat. Pro mě je divadlo bytostná srdeční záležitost, což tak nemusí vnímat úplně každý. Ale základem úspěchu je, že do toho člověk vloží kus sebe.

Na začátku představení jste tu otázku nastolili, tak vám ji teď také položím: hrajete víc o lásce nebo o manipulaci?

Já bych nechal tu otázku otázkou, nerad bych na ni úplně odpovídal. Kumšt má podle mě klást víc otázek než odpovědí. Takže - nedokážu to říct, ale asi to je plichta.

Na scéně vidíme mimo jiné ikonu Marilyn Monroe, která se dá vnímat jako symbol krásné ženy manipulované muži až k tragickému konci. Vidíte podobnou manipulaci kolem sebe i dnes?

To téma je aktuální vždycky. Samozřejmě je otázka, nakolik se nám ho daří prodat nebo zprostředkovat. O nás si řada lidí myslí, že jsme komunitní divadlo, ale my nejsme, každý jsme jiný a nemáme úplně společný styl. A to se mi právě líbí, že se lidi potkají na nějaké společné bázi, ale jsou každý úplně jiný.

Text jste prý vybrali, protože herci chtěli hrát klasický příběh. Proč padla volba právě na tuto hru?

S textem jsem přišel já. Původně jsem chtěl dělat autorské věci, vždycky je nejlepší dělat věci za sebe. Ale na tom jsme se vůbec neshodli, protože každý máme úplně jinou zkušenost. V místech, kde to bylo autorské, byla řada neherců úplně bezmocná, protože nevěděli, o co se opřít. A o tento text se opřít dá. Dal jsem jim vybrat z několika titulů: figuroval tam Roman Sikora, Mirek a Tomáš Bambuškoví, Ravenhill, prostě současné texty. Taky jsme četli poezii, Krchovského, prostě všechno, co by mohlo být zajímavé. A tohle byla věc, která má malé obsazení, a nejlíc rezonovala.

-das-

Jak to vidí...

Karel Tomas: Atavismy v lidech, atavismy zveřejněné. Divoši, rytmus, děti či blázni – krappet pomáhají zveřejnit džungli v lidech, v citech a vztazích. Nejednoznačnost v charakteru člověka, různé podoby moci a manipulace. Jen rozdělení postav bych potřeboval více zdůvodnit. P.S.: Je pranýř/budka vězením či svobodným útočištěm?

Vít Macháček, 11 let: Hráli to hezky, jenže jsem tomu nerozuměl. Ta hra byla asi pochopitelná jen pro dospělé.

Radvan Pácl: Ostych zůstává i když jsou dvě Julie a dva Knappové. Ostych existuje v tělesnosti i ve slovním projevu. Není třeba se ho bát.

Odposlechnuto...

Zemančíková: Jak jsme si přečetli v programu, inscenace je výsledek trochu jiné divadelní práce, která má i terapeutické účinky. Ale bez ohledu na to mě představení zajímalo, zasáhlo mě docela silně, zejména tématem. Původní text je celovečerním dramatem středního proudu, nám se ale hraje hra redukováná jen na některé scény. Souboru se podařilo vytáhnout téma nejistoty ve vztahu muže a ženy, co je vlastně ve vztahu láska a co manipulace. Dívala jsem se ze zaujetím a se zalíbením.

Michálek: Jsem na opačném pólu než Alena Zemančíková. Přesto, že mám sympatie k tomu-to, řekněme špinavému, garážovému, až někdy punkovému vyjádření příběhu, nemohu si pomoci, ale pro mě to byl tristní divácký zážitek. V hereckém projevu a ve sdělování příběhu jsem vůbec souboru nevěřil, byl jsem ztracen a zmaten. Co znamenalo dvojité rozdvojení hlavních figur? Proč hraje Krappa jednou mladší a podruhé starší herec? U Julie jsem byl už úplně ztracen.

Císař: Pojmenoval jsem si to jako vizuální obraz na jedné, a příběh na druhé straně. Z těchto dvou je daleko silnější vizuální obraz, včetně zvukové roviny – vzpomeňme například dialog s bubnem. Tato rovina se často s příběhem nespojuje přímou linií, naopak se s příběhem musí konfrontovat. Střet těchto dvou rovin je pro mě principem této inscenace, něco mi funguje lépe, něco hůře. Nejde o psychologické zobrazení příběhu a postav. Sledoval jsem představení se zájmem a v té konfrontaci jsem našel řadu momentů, které mě zajímaly.

Šimko: Proti nepřesné herecké práci a nepoučenému fungování na jevišti stojí text napsaný intelektuálem, který se obvykle hrává v téměř čistém prostoru a je velmi racionálně vykalkulovaný. Vytváří se tu velmi silné a zajímavé obrazy (Julie ve skříni, dialog s bubnem), v některých momentech se ale s textem nepotkají. Vnímám téma mužské manipulace ženou, nebo láskou. Některé obrazy jsou lépe, jiné hůře ztvárněné, některé až laciné – třeba drůbež na venkově. Na konci se inscenace rozostří úplně – všimněte si, že diváci tleskali na dvakrát. Škoda, že konec je tak otevřený, myslím, že by soubor dokázal konstrukci dotáhnout k něčemu, co by divákovi umožnilo inscenaci vnímat nejen jako sled silných obrazů.

Hulec: Viděl jsem představení podruhé. Ve srovnání s představením na Písečku v Praze jsem našel jediný podstatný rozdíl: propojení vizuální dotáčky s hraním. Na Písečku byla projekce za herci, více se tím zdůrazňovalo, že jsou na jevišti sami za sebe. To se tady vytratilo. Zachována zůstala snaha o překročení hranice intimity – herci hrají blízko u diváků, člověk vnímá i historii jejich těl, jsou pro něj osobnostmi. Podstatné je nasazení a syrovost, bytí na jevišti, které chce soubor sdělovat.

Franta Zkratka: „Chci vidět tvoje kozy!“

Někdo Jaroměř

Ve dvě na hruškách II.

V Kostelci mi padalo úplně všechno

Rozhovor s hlavním protagonistou představení Jakubem Maksymovem a jeho vedoucí Jarkou Holasovou. A se spoluhráčem Pavlem a dalším spolužákem Matějem, kteří se ale nakonec nedostali ke slovu.

První verzi inscenace Ve dvě na hruškách jsi hrál loni na Dětské scéně. Když ses teď přehoupal do středoškolského věku, objel jsi s novou verzí několik dalších postupových přehlídek (a získal doporučení na Šrámkův Písek, Mladou scénu i Loutkářskou Chrudim – pozn. red.). Jaký byl důvod, že jsi „s Hruškami“ pokračoval dál? Bylo ti líto rozloučit se s dobrým nápadem?

J.M.: Určitě mi bylo líto se s tím rozloučit, dalo mi to hrozně moc práce, už jenom ta zeměkoule, uplácat to všechno, vyrobit všechny paravánky... Ale jak jsme s tím loni jezdili po přehlídkách, zjistili jsme, že ta inscenace klade hrozně moc otázek a my jsme se chtěli pokusit na ně odpovědět a dramaturgicky to dořešit. Mysleli jsme si, že ta hra na to má.

J.H.: Po Dětské scéně se nahromadilo mnoho podnětů od poroty, diváků a od kamarádů. Hned přes noc jsme vymysleli, jak na to, a pustili jsme se do toho. Proto je tam ta římská dvojka.

Vybavujete si dnes ještě, co bylo na úplném začátku? Mám pocit, že je tvá práce ovlivněná Jirkou Polehňou (pedagog a loutkář ze ZUŠ Na Střežině v Hradci Králové – pozn. red.).

J.M.: Jirka Polehňa akorát namluvil kosmonauta. Ale pokud jde o ten způsob práce, asi je to nějak ve vzduchu. A je pravda, že jsem tehdy u nás v Jaroměři chodil na loutkářskou konzervatoř, kde Jirka taky učil. Celé to ale začalo z potřeby či nutnosti nazkoušet individuální absolventské představení v rámci naší ZUŠ. Nejdřív jsem udělal představení O Honzoi, a poněvadž mě to chytlo, chtěl jsem další rok pokračovat a zase něco vytvořit. Našel jsem text, a tohle z toho vzniklo. Původní inspirace je ve španělské pohádce Paní Bída, postavené na podobném motivu jako třeba Dařbuján a Pandrhol. Přemýšleli jsme o tom, jak by to vypadalo v globálním měřítku. Z toho vznikl nápad se zeměkoulí.

Už loni na Dětské scéně jsem viděl, že máš sice všechno precizně do detailu vymyšlené a vyrobené, ale je toho tolik, že se vždycky něco neočekávaného musí přihodit – viz dnešní odlet rakety. Nakolik s tím v představení počítáš?

J.M.: Už jsem si na to zvykl.

J.H.: Řekli jsme si nakonec, že je dobře, když se tam pokaždé začne něco dít. Je to tvořivý proces na jevišti a Jakub se s tím popere. Nikdy nevíme, co se stane, ale on to musí řešit – experimentálně.

Zaslechl jsem názor diváků, kteří tě viděli na různých přehlídkách, že když ti výjimečně všechno přesně vychází, ztrácí to kouzlo...

J.M.: To je asi pravda. Nejlepší představení jsem odehrál v Kostelci nad Orlicí, kde mi padalo úplně všechno. Na stromě ani nezbyly hrušky, takže pak nebylo o čem hrát.

-aku-

Jak to vidí...

Karel Tomas: Zobrazit svět přes Svět? Proč ne. Výtvarno, hra, pohádka o smrti a velkém manipulátorovi. Kdo je ale ten, kdo vším točí?

Vít Macháček, 11 let: Rozhodně to nehráli moc dobře, ani rekvizity neměli dokonalé, ale děj se mi moc líbil.

Pavel Skála: Představení pro mě bylo hravé a zábavné, plné nápadů. Akorát mně přišlo, že forma zastíňuje obsah, tedy že obsah je druhořadý.

Máša Nováková: Pámbů táhne zemi a v dobré víře v lidské pokolení se neohlíží a nechává svět žít po svém. Až když smrt uvízne na hruškách, lidstvo zvlčí a pámbů už tíhu světa neunes. A přesto je to veselá podívaná a srdce plesá.

Odposlechnuto...

Cisář: Oceňuji zvláštní symfonickou metaforičnost. Mně se to líbí, beru inscenaci jako hříčku, která má své vlastní téma, včetně toho, jestli hruška umístěná poblíž Koreje má svůj význam. Když loutkové divadlo není doslovné a popisné, ale pracuje s obrazností, jsou v něm pro mě jistě velmi přitažlivé postupy, na které se vždycky rád dívám.

Zemančíková: Příběh je jednoduchým rozvedením pohádky Dobře že je smrt na světě, kterou najdeme snad v každé kultuře. Líbí se mi, že představení má metafyzický rozměr. Kdo je ten, co šlape na bicyklu? Pro mě je to jednoznačně bůh. Vnímám to jako nefrázovitou, elegantní připomínku, že existuje něco, co je víc než my. Ocenila sem, že herec, který šlape na tom kole, celou dobu nejen šlape, ale i hraje.

Hulec: V Kostelci jsem představení viděl hodně zblízka, a tak jsem si dnes sedl pro změnu hodně dozadu. Představení je hodně postavené na intimním kontaktu s divákem. Když je člověk dál, vnímá to mnohem méně. Z dálky mi přišlo škoda, že některé příběhy jsou říkány příliš rychle.

Šimko: Líbilo se mi, jak to bylo hravé a velmi dobře provedené a zahrané. Představení mi ukázalo, že na tak závažné téma se dá udělat jednoduchá hravá zkratka, kterou se toho tématu aspoň dotknu. Je to kondenzovaná lidová moudrost hravým způsobem.

Franta Zkratka: „Kde je Měsíc? Tady někde měl být Měsíc!“

Antonín D. S. Martin J. Švejda Žena. Říkejte mi žena (one-woman show)

Sprostá slova? Dnes už to jde samo

Mírně vynucený rozhovor s protagonistkou hlavní role Janou Stiborovou

Redaktorovo slovo úvodem: Přicházím na jeviště, abych po představení požádal o rozhovor autora, režiséra a manžela Martina J. Švejdu. „Rozhovor? Ptejte se spíš jí,“ ukazuje na herečku Janu Stiborovou. „Ale já nechci, co mám říkat,“ brání se subtilní Jana. „A musím za Aničkou,“ přehrává míč zpět na režiséra. „Já za ní zajdu místo tebe,“ vykrukuje se dále Švejda. „A to ji i nakojíš?“ smečje herečka. Odpověď režiséra už neslyším, herečka ale po chvíli kapituluje a s mírně nešťastným a odevzdaným úsměvem svoluje k interview. Výsledkem je klasická ukázka rozhovoru, kdy jsou otázky delší, než odpovědi...

Jak zvládáte skoro sama ustát 45 minutové představení?

Je to hodně těžké, ale nehráli jsme to poprvé, tak už to bylo lepší než na premiéře.

Viděl jsem od vašeho souboru například Surovosti laskavosti nebo Dítě. Připadá mi, jako by vaše představení byla čím dál tím horčí a horčí, jako byste šli od legrace a nadhledu čím dál tím víc do vážna.

No, stárneme. Napsal to Martin Švejda, na příčiny toho posunu byste se musel zřejmě zeptat jeho. Ale kamarádi nám říkají, že to je hustší a hustší.

Představení mělo velmi pomalé tempo, přišlo mi jako by to opravdu měla být ukolébavka před usnutím, čtu to správně?

To je taky spíš otázka na Martina. Pro mě je to spíš takové to tempo na mateřské. Částečně se toho děje strašně moc, ale je to ubíjející... Tohle by to mohlo částečně evokovat, ale vlastně nevím.

Nakolik je Žena. Říkejte mi žena pevným textem od autora a nakolik se měnila při zkoušení? Kolik jste do hry přidala vy jako herečka?

Byl to pevný text, s Martinem jsme dělali hlavně scénu a akci na ní, ale do textu jsme nezasahovali, napsal ho Martin.

Už v programu upozorňujete, že v inscenaci zaznějí drsná slova, která jsou pro ženu možná až příliš ostrá. Podobná mluva se objevuje ve většině představení, která jsem od vás viděl. Máte s tím ještě nějaký problém?

První sprosté slovo jsem na jevišti vyslovila asi před sedmi lety. Tehdy to bylo hodně těžké. A teď už to jde samo.

-das-

Jak to vidí...

Karel Tomas: Trochu jednostranná pozice různých tváří ženy. Čajový dýchánek s diváky a plyšáky. Krásné změny poloh, ale reakce vždy o kousek později. Takže vše trochu upřemýšlené, unylé. Tím se ztrácejí leckdy pointy. Proč nemá rámec druhou část? Dostala mě scéna v mateřském centru.

Pavel Skála: Před představením jsem nevěděl. Potom jsem si při kávě analyzoval, že jsem Prase, unavené Prase. Škoda.

Radvan Pácl: Křehký ponor do intimního světa ženy. Světa vztahu k dítěti a muži skrytí před okolím – obou – třech. Něco však scházelo? Napětí a vzrušení?

Odposlechnuto...

Hulec: Viděl jsem většinu posledních Švejdových inscenací. Mapují životní pocity intelektuálů, kterým je 30-40 let, toto představení je pokračováním tohoto cyklu. Hru vytvořil M. Švejda se svou ženou, která v představení hraje, autor, režisér a manžel byl přítomen v technické kabině, kterou bylo vidět průhledem.

Šimko: Představení začalo v civilním a jednoduchém duchu, který je velmi osobní, a zároveň se ironizuje prostřednictvím autora, který je v situaci velmi výrazně přítomný. Soubor inscenuje monodrama doplněné hudbou mé oblíbené skupiny radikálních feministek. Pro soubor to byla netypická forma, kterou jsem u něj zatím neviděl. Směřovala k tezovitější výpovědi, než předchozí inscenace. Monodrama je zrádné, pokud se neopřeme o konkrétní detaily. Předěšlé inscenace lidské detaily měly, dnes jsem vnímal větší tezovitost. V tom vidím problém inscenace, jako by to byl krok od toho, co mi pro Antonín DS připadá jako nejneproduktivnější půda. Výkon obou herců byl velmi sympatický a lidský.

Zemančíková: Jsem hluboce přesvědčena o tom, že situace ženy v ČR je strašná. A pokud se dnes bavíme o situaci ženy, používá se často nepřijemná úřednická hantýrka – připomenutí třeba výraz „třířychlostní mateřská dovolená“. Od Antonína DS se mi líbila inscenace Dítě, a tak jsem dnes šla do divadla velmi dobře naladěna a těšila jsem se, že v inscenaci najdu to, co si myslím: že se situace ženy stala úřadem. Ale přesto se mi časem zdálo, že se inscenaci nedostává nadhledu. Soubor bohužel pouze s krotkým ironickým odstupem konstatuje problém. Uvažovala jsem, jestli inscenaci nepoškozuje také pomalé tempo.

Cisari: Antonín DS zachycuje životní postoj určité skupiny z určité generace, problémy v jejím běžném životě. Když jsem si dopoledne četl text inscenace, velmi mě zajímal, vyvolával ve mě určité scénické představy a byl jsem hodně zvědavý, jak dopadne na jevišti. A tam se inscenace oproti textu jaksli zlyrizovala, ztratil se pocit razance, útočnosti. Tvar je přesný, je přesně udělaný, ale v textu jsem cítil z tématu údelu ženy více, než pak na jevišti.

Hulec: Reakce předřečníků mě překvapila. Každý ale vnímáme inscenaci jinak. Můj pocit byl, že ten vztah autora, který napíše pro manželku monodrama, je tak černě ironický, že je to až škleb. Když jsme se v Praze bavili s M. Švejdou, říkal mi, abych inscenaci vnímal bez vztahu k jeho osobní situaci, proto jsem se snažil dosadit si do rolí jiné herce. Inscenaci mohlo uškodit i to, že se hrálo na otevřené scéně. Velkou otázkou je postava muže, který je na jevišti přítomný – nepomohlo by, kdyby byl větším komentátorem dění, větším manipulátorem?

Franta Zkratka: „Mám pro tebe překvapení, Janičko.“

Divadlo Vysokozdvižného Soumara

Jiří Karen

Hra

Nechceme hrát, ale zahrávat si

Hromadný rozhovor s kompletním souborem Divadlo Vysokozdvižného Soumara

Pánové, hrajete počítačové hry? Vzešla inspirace ke hře Hra odsud?

No, spíše z karetních sběratelských her, Magic the Gathering. Lidi se nám smáli, nikdo nechápal, jak a o čem hrajeme, takže tady možná inspirace trochu byla.

Představení mi přišlo trochu jako kabaret – snažíte se publikum pobavit, nebo vám jde o to, aby si diváci všimli vážného tématu?

Hlavní je téma. Tato hra je pro nás o závislosti. A pak tam samozřejmě jsou nějaké džouky, aby to nebylo suché, ale jinak ne.

Máte nějakou osobní zkušenost se závislostí, kromě Magic the Gathering?

Jde spíš o manipulaci. Manipulaci a závislost. My na ničem závislí nejsme. Jen chceme říct, že společnosti závislost hrozí. Na něčem, na čemkoliv. Často je závislost v takové formě, že si to člověk ani neuvědomí (*o slovo se hlásí autor: Já jsem to teda myslel spíš jako manipulaci, když jsem to psal. Ostatní: Ale my všichni to chápeme jako závislost*).

Nakolik jde o pevný text a nakolik improvizujete?

Devadesát devět procent je pevný text a sem tam si něco zaimprovizujeme, někdy si vymyslíme třeba jednu větu navíc. Pokud to působilo jako improvizace, tak to je správně, to je mystifikace. Stejně jako na začátku ty zidle, tím jsme chtěli zapojit lidi taky do nějaké té hry.

Kolik inscenací máte za sebou?

Hráli jsme celkem tři hry, tohle je druhá v pořadí. Dali jsme se dohromady na gymnáziu, jsme všichni spolužáci. Teď už jsme roztržštěni po celé republice na vysokých školách. Zajímavé je, že soubor začal v podstatě fungovat, až když jsme byli na těch výškách. Pokud máme představení, scházíme se tak jednou týdně, jinak tak jednou za čtrnáct dní. Ale samozřejmě je to problém.

Co jste nazkoušeli po hře Hra?

Jmenuje se to Koitální materiál, ale asi se nám to moc nepovedlo. Ta hra byla založena na novele napsané ještě na gymnáziu, pojednávala o budoucí společnosti, kde ženy slouží pouze k sexuálnímu účelům – kupují se v obchodech a prodávají, nejsou lidi, ale spíš věci. Zkusili jsme jít trochu jiným směrem, jako klasické divadlo, s peripetií, s nějakou dějovou linií a psychologii postav, a to nám teda moc nejde. Byli jsme na přehlídce v Kojetíně a tam nám bylo řečeno, že neumíme hrát a připomínáme školní besídku. Takže zůstaneme u toho, co děláme, žádné klasické divadlo. Ne hraní, ale zahrávání si.

-das-

Šimko ke Hře: „Pohybujete se po jevišti jako poslední slovenský tým na hokejovém mistrovství světa – kde je puk, tam jdou všichni.“

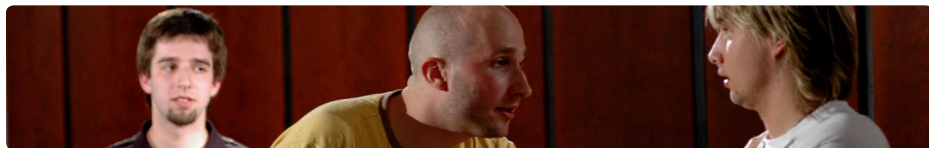
Jak to vidí...

Karel Tomas: Podivná hra podivných kamarádů, u které nemůžete přestat. Hra, která se občas rozroste do situací. Jumanji na divadle, ale Jumanji je lepší. V kolika představeních letošního ŠP nás už řídil nějaký správce hry?

Pavel Skála: Představení bylo přehnané přehrané, jako divák jsem se nebavil a nějaké okamžiky mi přišly klišoidní.

Máša Nováková: Táhnou hololebým chlapcem na pole č. 5. Usínám. Pokládám kartu s černou lebkou pod brýle. Nechápu. Odpálím světlovlasou křtici do černé kutny. Nebavím se. Prohrávám!

Radvan Pácl: Hra je obecně prospěšná. Souhra, riziko atd. Avšak má být i důsledně nebezpečná, aby pak byla i skutečně nebezpečná.

Odposlechnuto...

Císař: Zoufale jsem hledal pojmenování, jak se představení zmocnit, a pak jsem přišel na jediné: ptákovina. A to považuji za lichotivé pojmenování pro určité uvažování, které se projevuje v jakékoli oblasti. Herci vstoupili do jakési hry, která je zajímavě vymyšlena, do hry na jisté možné světy. Hra je pro partu kamarádů sama o sobě jiným světem. Pořád jsem hledal, k čemu to půjde. Někdy se mi nápady zdály zajímavé, jindy mi přišlo, že už to je moc, jako by to nebylo nazkoušeno do posledního detailu. A pak přišel správce hry. Inscenace se najednou začala sunout jinam, už to nebyl jen prostor pro hru. Zvrat to byl zajímavý, ale ne tak přesně rozvinutý, aby se ten možný svět pro mě nějak uzavřel.

Šimko: Velkým problémem byly herecké výkony. Představení začalo s moderátorem, který byl civilní. Pak se herci tak vyhecovali, že začali přehrávat až do jakési křeče, takže jsem po pěti minutách usnul. Herci mě ale co pět minut budili nějakými exaltovanými výkony. Občas tam byla čísla až z řádu maturitního večírku. Krásně fungovaly slovní hry, když herci hráli za stolem.

Hulec: Nevím, odkud soubor je a jakou mají herci zkušenost. Spojil jsem si je se začátky Dekadentního divadla Beruška, tehdy šlo o studenty gymnázia, kteří improvizovali a rozehrávali absurdní situace, které bavily je i diváky. Tento soubor ale není zkušený, takže i když něco nabídne, dál s tím nezachází. Zajímavé pro mě bylo, jak soubor posunul téma do světa počítačových her: postavy jsou manipulovány a musí se s tím vyrovnat.

Zemančíková: Mám jen jeden podotek: pracuji v rozhlase, který má v popisu práce vyplňovat ticho zvukem. Sleduji, jak vyplňují ticho zvukem i jiné instituce a lidé. Se zděšením zjišťuji, jak pokažený vztah máme k tomu, jak se vyplňuje jevištní čas a prostor zvukem. Nejplevelnějším slovem dneška je slovo „jako“ nebo „jakoby“. A to se ukázalo i v tomto a dalších představeních na Šrámkově Písku. Pokud děláme improvizaci, měli bychom si dát pozor na to, abychom tato plevelná slova odbourali.

Franta Zkratka: „Jak můžeš zapomenout na salámek? „

Divadlo Kámen

Petr Macháček

Zvěstování Bohunce

Co bylo vlastně na Panně Marii tak skvělého?

Rozhovor s Petrem Macháčkem, autorem režisérem Divadla Kámen

Vaše inscenace jsou zpravidla postavené na vybroušené formální kompozici – kromě textu samotného se to vždycky týkalo zejména výtvarné složky. Zvěstování Bohunce jsem ale od začátku vnímal především jako hudební skladbu. Byl to váš prvotní záměr, nebo se to tak postupně samo vyvinulo?

Na začátku obvykle nepřemýšlím o záměru, ale věděl jsem, že by tam měla být hudba, která by doplňovala „abstraktní části“ – ty, kde postavy opakují repliky, ječí a podobně. Skutečně jsem asi trochu dumal nad tím, jak skloubit minimalismus s něčím, co by bylo únosné. Loňské Žáby byly skoro za hranicí únosnosti, tak jsem si říkal, že by to chtělo nějakým způsobem střídat. Je pravda, že prostorová struktura tady není tak důležitá jako ta hudební a hlasová. Chtěl jsem, aby to bylo zároveň minimalistické a dynamické. Začalo nás už trochu děsit, že jdeme „japonskou“ cestou totálního minimalismu, kdy se pak neděje nic. Chtěli jsme, aby se tam něco dělo, ale aby tam zas toho „smyslu“ nebylo moc, abychom si to nekomplikovali příliš složitými situacemi.

Co bylo vlastně na počátku příběhu Bohunky? Odrzil ses od jakési parafráze kafkovské výchozí situace, od motivu zjevení anděla, nebo ses inspiroval dealery mobilních telefonů...?

To bylo prosté. Jednou mě tak napadlo, proč je Panna Maria tak oslavovaná, co na ní vlastně bylo tak skvělého, když to měla relativně jednodušší. Přemýšlel jsem, jak by to vypadalo, kdyby se to dneska přihodilo nějaké obyčejné holce. Je to samozřejmě od začátku beznadějná představa, protože jsou dnes úplně jiné podmínky. Proto jsme se do toho snažili vnést myšlenku, že je to v souladu s naší dobou možná všechno podvod, nemusí to být pravá Anděla, může jít i o komplot různých postav.

Neprozdíš něco o „gorilovi“? Pokud vím, figuroval i v některých předchozích hrách.

To víš, když už máme tu masku... Ale vážně: většinou reprezentovala nějakého šéfa. Tady to bylo trochu něco jiného, i když to tomu šéfovi bylo blízké. My jsme si to samozřejmě pojmenovali, ale to bych asi neměl prozrazovat. Důležitý ale je, že Honza nebo Ivan, podle toho, kdo to hraje, může být kýmkoliv. Má svou jasnou základní charakteristiku, ale když chce, podle své nálady to může dělat jinak, může být někým jiným.

Tušíš už, jakou cestou se budete ubírat dál?

Takové hry jako Bohunka, kdy cítím, že je to krok někam dál, se povedou jenom občas. Mezitím ale člověk potřebuje trochu tápat a dělat takové ty čistší věci a něco si vyzkoušet, než se urodí nějaká syntéza.

Čistými věcmi myslíš ty miň záživné pro diváka...

Dá se to tak říct. Divák chce tu syntézu. Když je tam těch prvků miň, je hrozně těžké to uhrát.

-aku-

Jak to vidí...

Karel Tomas: Když si tě osud vybere, neptej se proč. Ono to nějak běží. Refrény se stávají signály, stávají se určitou formou komunikace, ale zároveň ji brzdí. Všechno je životně důležité, ale když ne, tak ne. Vybereme si jiného.

Pavel Skála: Divadlo Kámen – ano, děkuji. Moc se mi líbilo. Těšil jsem se a těšení se vyplatilo.

Máša Nováková: Jméno Marie má (myslím) podobný význam jako jméno Bohunka. Panny Marie mi taky bylo vždycky líto, že se musí vypořádat se zvěstováním. A Marie byla taky jenom obyč holka. A bylo by jí možná lépe, kdyby se ožrala a zapomněla na svůj úkol. A bůhví jak by dopadla Bohunčina dcera... Dokonale inteligentní.

Radvan Pácl: Představení, které má všechno na sobě i v sobě, co potřebuje včetně minimalismu v jednání herců. Dobré a příjemné představení.

Odposlechnuto...

Michálek: Představení bylo pro mě zážitkem. Seděl jsem téměř vzadu a vychutnával jsem si čistotu jeviště a dokonale nedokonalé mizanscény. Hudba na mě zapůsobila až tak, že jsem představení přestával vnímat jako činoherní divadlo a přecházelo mi to až do operní formy – a to nikoli kvůli těm výkřikům. Umírněná forma repetící a proplétající se repliky byly pro mě kompoziční zážitek sám o sobě. Na rozdíl od inscenace Žáby mě text oslovoval podprahově, nebyl jsem kvůli hereckým výkonům nucen soustředit se na pauzy, v inscenaci jsou situace a pocit vnitřního smutku, který na mě doléhal.

Šimko: Kámen sleduji už několik let s velkým zálibením. Dnes jsem viděl zlidovělý Kámen. Představení je velmi živé, komunikativní směrem ven. Najednou obsahuje osm vět, což je na Kámen velmi mnoho. Viděl jsem velmi vydařený zvláštní druh komedie, který mi připomínal Sedmikrásky a podobné experimenty z 60. let, které pracovaly s komikou vycházející z odposlechnutých civilních vět. Je to pro mě najednou jiný žánr a nevím, jestli mi v něm něco chybí, nebo ne. Každopádně má Kámen novou kvalitu.

Hulec: Starší inscenace byly důslednější v práci s minimalismem, teď jde soubor cestou větší komunikace s divákem. Rafinovaněji pracuje se zvukem, s přesnými výtvarnými nuancemi. Proto mým největším otazníkem je, proč Bohunka nemá žluté boty? U všech ostatních postav je stylizace dotažená do detailu. Objevují se tu archetypální odkazy – zvěstování Bohunce jako zvěstování Marii.

Zemančíková: Představení mě zajímalo a nesmírně bavilo. Princip minimalistické skladby je tu doveden do matematické přesnosti. Je to přesná práce, kterou obdivuji. Nejvíc mě bavilo, jak autoři inscenace pracují s posvátnem. Na této hře je krásně vidět, jak zvěstování vždycky přichází k těm nejnižším a nejobyčejnějším lidem. Bohunku se povedlo vytvarovat v esenciální podobě, včetně toho, že to všechno prosvihne. Dostavila se mi bázeň a soucit, my se o Bohunku bojíme a chvějeme se o ni.

J.S.T.E ARTYŽOK & DRED Náchod

Dekalog: Kamtenpláč (adondellanto)

Je to sdělné, ale pro někoho komplikovanější a hůř

Rozhovor se Štěpánem Macurou, členem souboru (doporučeným autorem a režisérem Ondřejem Pumrem, proslulým svou nechutí k rozhovorům a zájmu médií vůbec)

Kolikátý díl Dekalogu jsme vlastně dneska viděli?

Jestli dobře počítám, tak sedmý.

Plánujete někdy hrát všech deset částí vcelku?

Je to plánované v říjnu na next wave a pozval nás taky Petr Haken do Turnova. To už bude pohromadě všech deset dílů.

Celý cyklus je poměrně monotematický a v jednotlivých částech pracuje s podobnou symbolikou. Nebojíte se, že se vyčerpáte nebo že budete v použitých prostředcích „vykrádat sami sebe“?

Myslím si že to je Ondřejův záměr využívat obdobné prostředky, v rozhovoru snad dokonce řekl, že po dokončení Dekalogu plánuje Dekalog II a Dekalog III. Dá se to dělat jako takový nekonečný divadelní seriál.

Ale může pak pro vás být těžké diváka překvapit. Zdá se, že nejsilnější dojem z představení mívají ti, kteří vás vidí poprvé.

Tomu rozumím. Ale myslím že je možné, že to pěkně vyplyne až tím obloukem deseti věcí a celé se to uzavře.

Nejsem zběhlý v křesťanských reáliích a symbolice a mnoha věcem v Dekalogu moc nerozumím, i když pro mě mají představení zvláštní sílu. Zabýváte se tím, nakolik jsou vaše inscenace sdělné pro diváky?

Ondřej tvrdí, že divadlo, které si činí nárok na to, aby bylo absolutně pochopeno každým divákem, je na hovno. Myslíme si, že to sdělné je, ale pro někoho komplikovanější a hůř. Neřešíme, jestli to zasáhlo devadesát devět diváků nebo pět. Myslíme si, že se tam vždycky někdo najde.

Jak vůbec vypadá vaše práce na inscenaci?

Vzniká hekticky, v poměrně krátkém čase. Ondřej už ví, s jakým hereckým materiálem pracuje, takže ten scénář vypadá jako pro blbce. Přesně víme, kde máme jak dlouho počkat, co se má kde stát. V průběhu zkoušek se to už jen drobně proměňuje.

Mluvíte o sobě jako o hereckém materiálu, taková je role členů souboru?

Ano, v zásadě se dá říct, že většinou jako figuranti naplňujeme Ondřejovu vizi.

Má Ondřej během zkoušek ambici vás herecky vést?

Má, ale nemyslím, že by v tom u nás mohl být úspěšný. Určitě má svou ideální představu, které my zřejmě nebudeme nikdy schopni dosáhnout.

-aku-

Jak to vidí...

Radvan Pácl: Divadelní podívaná obalená sledem metafor, které místy ztrácely koncentrovanost a přesnost herců v jejich jednání.

Karel Tomas: Divadlo. Účast na obřadu. Účast na obřadu divadla. Nepochybuji, že čtu jen zlomek obrazů a symboliky Jana z Kříže a bosých Karmelitánů, přesto se dostavuje jindy řídká, divácká katarze. Zážitek. Dík.

Odposlechnuto...

Hulec: Dekalog sleduji po celou dobu. Dred dělá jakési desatero projektů od desetiminutových performancí až po hodinové. Není to desatero podle Starého zákona, ale reflektují křesťanské mýty ve site specific prostředí. Dnešní představení je inspirováno svatým Janem z kříže. Otázka je, zda už soubor příliš nepodlehł tomuto typu religi6zního divadla. Dnešní díl přímočaře přiznává oslovení křesťanstvím, nutí diváka to přijmout nebo nepřijmout, aniž by nám soubor pomáhal zcizovány.

Šimko: Dnes mi představení Dredu zvláštním způsobem neseslo, možná proto, že dřívější inscenace jsem viděl ve více site specifick6 podobě. Dnes jsem představení velmi těžko trávil. Použil jsem poté bonmot, že katolický realismus má podobná úskalí jako socialistický realismus. Když se použijí odpozorované rituály bez vysvětlení jejich kontextu, může se dojít až k určité teozovistosti. A divadlo dokáže být ke snahám o tezi dost kruté. Souboru se podařilo málo divadelními prostředky uchopit námět, v řadě momentů představení vyšlo až trapně, což mi bylo velmi líto, protože jde o velmi ambiciózní projekt.

Čisář: Musím říct, že dnes večer něco nefungovalo, po divadelní ani po rituální stránce. Sledoval jsem představení jaksı chladně, nedoléhalo ke mně ani divadelně, ani vnitřní hodnotou rituální.

Zemančíková: Pro mě došlo k rozporu v tom, že v souvislosti s Dredem mluvíme vždy o rituálu, ale tentokrát pro mě v představení rituály nebyly, protože mě v žádném bodě nezvalo ke spoluúčasti. A to přece obvykle rituální divadlo dělává. Kdyby to měl být opravdu rituál, měla bych být vyvedena v dešti do parku, zuta a měla bych si bosa ohmatat zemi.

Franta Zkratka: „Před pikolou za pikolou nikdo nesmí stát...“

Macešský přístup města nám bere chuť a energii

Rozhovor s Mirkem Pokorným z občanského sdružení Divadlo pod čarou o tragédii, která snad skončí happyendem.

Divadlo pod čarou je jedním ze spolupořadatelů Šrámkova Písku. Můžete vaše občanské sdružení představit? Co děláte během roku mimo Šrámkův Písek?

Občanské sdružení Divadlo pod čarou vzniklo v roce 2000. V té době byla v Písku spousta lidí, kteří chtěli něco dělat – muzikanti, divadelníci a šermíři. Všichni jsme se potýkali se zásadním problémem, že nemáme místo, konkrétní prostor. Město v té době vyhlásilo nový systém přidělování peněz a občanská sdružení tak měla šanci na nějaké finance dosáhnout. A my jsme se dohodli, že místo toho abychom zakládali šest, sedm různých sdružení, založíme jedno, najdeme společný prostor a nabalíme na to další věci. Díky tehdejšímu místostarostovi panu Štojdlovi jsme získali současné Divadlo pod čarou, které bylo šest let předtím prázdné. Pršelo sem, všude byly plísně, zkrátka to tu bylo v příšerném stavu. Úprava prostor nás stála neskutečné úsilí. Nadšení ale bylo veliké, takže se to nakonec podařilo. Přišli jsme sem v únoru 2001 a v červnu už jsme otvírali. Vznikl tu regulérní kulturní prostor, takže jsme tu už nemohli jen zkoušet, hrát si na pískovišti. Náš projekt začal nabírat na otáčkách, vznikla tu kulturní nabídka pro veřejnost se širokou nabídkou žánrů. A funguje to tak dodnes, kromě institucí řízených městem – Sladovna, Kulturní dům, Divadlo Fráni Šrámka – tu jiná podobná nabídka neexistuje. Že se nám to takhle podaří, jsme dohromady ani netušili, ale jsme za to rádi, přestože je to pro nás spousta práce a velký závazek.

Jak je to s budovou Divadla pod čarou? Vlastníte ji nebo jste v podnájmu?

Budova není naše, máme ji pronajatou od města. Zároveň si ale myslím, že jsme ji zachránili před rozpadem. Za těch osm let, co jsme tu, jsme do ní investovali mnoho peněz, úsilí a svépomoci. Během poslední rekonstrukce jsme tu odpracovali přes 1500 hodin.

Od minulého roku doznalo Divadlo pod čarou značných změn. V čem vaše poslední rekonstrukce spočívala?

Impuls k rekonstrukci dalo město, neboť se rozhodlo kompletně vyměnit topení, na jehož havarijní stav jsme už dlouho upozorňovali. A protože rekonstrukce měla trvat dva měsíce, kdy jsme museli mít zavřeno, domluvili jsme se, že toho využijeme. Navíc se našel partner – firma Ekomodula – který se rozhodl nás podpořit. Díky tomu jsme mohli udělat nové toalety, kompletně nový bar, výmalbu, nové osvětlení, venku se zbourala pergola, vznikla nová zámková dlažba. Konečně máme fungující šatny pro účinkující. Dřív místo nich byl jen závěs, proto jsme sem nemohli zvát některé kapely a divadla. Bohužel musím dodat, že s novým topením jsem hluboce nespokojen, protože místo toho, abychom ušetřili, jak nám bylo řečeno, nás topení stojí mnohem více než předtím. Vloni nás teplo stálo sedmdesát tisíc a za první čtvrtletí tohoto roku jsme na osmdesáti tisících.

Jak byla rekonstrukce finančně náročná a z jakých zdrojů jste ji platili?

Firma Ekomodula zainventovala půl milionu, dvě stě tisíc dali další sponzoři a když do toho započítám práci spřízněných lidí, vychází celková investice přes jeden milion korun. Přesnou částku, kterou investovalo město, neznám, ale tuším, že to bylo kolem milionu tři sta tisíc.

A co je pravda na tom, že byste prostor Divadla pod čarou měli opustit?

Pravda to je. Na konci března jsme kvůli tomu, že dlužíme městu, dostali výpověď. Městu

dlužíme za nájem a právě za topení. Ale to není nic nového, městu jsme dlužili každý rok, ale vždycky jsme potom, co jsme dostali dotace, dluh splatili. Když se musíme rozhodnout komu budeme dlužit, rozhodneme se samozřejmě pro město, protože například elektriku platit musíme. Je to vždycky stejný kolotoč, peníze z jednoho grantu dojdou a než získáme další, dostaneme se do problémů. Po nástupu nové politické scény na radnici došlo ale k tomu, že místostarostka pro kulturu paní Veselá dělala podle mého názoru všechno proto, aby Divadlo pod čarou zlikvidovala. Všechny její kroky, které teď mohou zpětně hodnotit, k tomu směřovaly. Dodneška například není vysvětleno, proč nás vyřadili z jednoho grantového řízení, které pro nás bylo samozřejmě stěžejní. Největší problém podle mě spočívá v tom, že město jednou označí sdužení za dlužníka a končí s ním, místo toho, aby řešilo, jak této situaci předejít, jak takovými subjektům pomáhat. Město má tendenci zviditelňovat své instituce a jejich budovy, do nichž nasypalo stamiliony. Bohužel ale na náš úkor. Pak ale nechápu, proč si říkáme kulturní Písek. Vždyť i Divadlo pod čarou je jejich budovou.

Jakým způsobem jste se o výpovědi nájemní smlouvy dozvěděli?

Výpověď odsouhlasila městská rada, ale tuto informaci na tiskové konferenci nesdělila. Naštěstí se i přesto dostala k novinářům, kteří v tom začali štourat. Naše kauza začala plnit titulní strany, dokonce se o ni zajímala i Česká televize. Oficiálně jsem se o výpovědi dozvěděl až poté, co informace vyšly v médiích. Neoficiálně jsem to samozřejmě věděl dříve.

Divadlo jste zrekonstruovali, je tu nové topení a najednou výpověď. Nemáte pocit, že tento prostor město připravuje pro někoho jiného?

Nás je tu v podstatě jako v zastupitelstvu. To má dvacet sedm členů, nás je pětadvacet a každý na to má svůj pohled. Ale názor, který jste vyslovila, převládá.

A tušíte pro koho se připravuje?

Tušíme. Ale nebudu konkrétní, protože informace nemáme podložené.

Jste ve výpovědi a přesto dál fungujete?

To je právě ten paradox. Asi bychom měli říct sbohem Šrámkovu Písku, příští týden Duhovému divadlu, ale stejně jedeme dál. Divadlo a Kulturní dům jsou jediné scény, které tu pro festivaly stabilně fungují. Myslím, že si město vlastně ani neuvědomuje, co způsobilo a jaké to může mít následky.

Máte nějakou možnost situaci změnit, nebo je rozhodnutí města definitivní a nezvratné?

Situace se snad začíná měnit. Máme nového místostarostu pana Duška, který s námi začal jednat a situaci řešit. A dnes je navíc takový symbolický den, kdy jsme městu splatili veškerý dluh. Ten je tedy smazaný a uvidíme, jestli to pan Dušek myslí vážně a chce Divadlo pod čarou podpořit.

Jak konkrétně pan Dušek může Divadlu pod čarou pomoci?

Příští týden bychom na městě měli sepsat žádost o zrušení výpovědi, kterou by ve čtvrtek měla projednávat městská rada. V zápisu z městské rady dokonce stojí, že pokud dluh zaplatíme, výpověď stáhne. Tak jen doufám, že naši páni politici mluví pravdu. Dále by se také mělo jednat o systémovém řešení, které zabrání opakování takové situace.

Jak konkrétně si takové systémové řešení představujete?

Jako záruku stabilní dotace. Měli bychom se vrátit do tzv. Zlatého fondu, který zaručuje pravidelnou dotaci. Z něj jsme za dob paní Veselé byli i přes doporučení kulturní komise vyloučeni. Divadlo pod čarou stojí zlomek toho, co městské megalomanské kulturní projekty. Do Kulturního domu teče, nejsem si jistý, šest, sedm milionů. Nám by stačilo šest set tisíc. Dalšíh šest set tisíc, které jsou k provozu nutné, jsme schopni si sehnat jinde. V roce 2007 jsme dostali přes sedm set padesát tisíc, rok nato čtyři sta a letos, protože jsme byli dlužníci, nic. Tím se ale zvětšuje naše zadlužení vůči městu. Je to začarovaný kruh.

Nahlížení

20. celostátní dílna středoškolské dramatiky a mladého divadla

Kulturní dům Bechyně 15. – 18. října 2009

Pořádají: NIPOS-ARTAMA, Sdružení pro tvořivou dramatiky, Kulturní středisko města Bechyně a občanské sdružení Tatrmáni

Jubilejní ročník tradičního setkání středoškolských a mladých souborů z celé ČR, které zahrnuje:

- přehlídku inscenací vybraných souborů
- společné diskuse o představeních s vedoucími a členy souborů a zkušenými lektory
- tvůrčí spolupráci mezi účastníky napříč soubory
- vzájemnou výměnu zkušeností a inspiraci do další práce

Dílna je určena pro mladé soubory (středoškolské a učňovské skupiny, soubory ZUŠ, DDM, SVČ, divadelní studia apod.), které mají chuť prezentovat před svými vrstevníky výsledky své divadelní práce, zároveň nahlížet do práce dalších souborů, společně odkrývat pozadí vzniku inscenací, nabízet i přijímat inspirativní podněty pro další práci.

Soubory, které mají o Nahlížení zájem, vyplní přihlášku (ke stažení na adrese www.drama.cz) a zašlou ji do 19. června 2009 na adresu *Jakub Hulák, ARTAMA, P.O.BOX 12 / Blanická 4, 120 21 Praha 2*, nebo e-mailem na adresu hulak@nipos-mk.cz. Zároveň s přihláškou pošlou videozáznam představení na DVD, CD, kazetě miniDV či VHS (stačí i pracovní záznam či ukázkou ze zkoušky zachycující rozpracovanou inscenaci v její stávající podobě nebo ukázkou z představení) a text inscenace, nejlépe scénář. Vítaná je i další dokumentace (charakteristika souboru a inscenace, program atd.). Příložené materiály na požádání vrátíme.

Nahlížení 2009 se zúčastní 6 - 8 souborů, které budou vybrány přípravným týmem dílny na základě inspirativnosti a kvality inscenace, technických parametrů, věkového složení souboru (preferujeme 15 - 20 let), termínu doručení přihlášky i dramaturgických kritérií.

Soubory se mohou přihlásit i s rozpracovanou inscenací - setkání jim může pomoci nalézt cestu k jejímu dokončení.

Dílna bude otevřena i jednotlivcům - vedoucím souborů (i těm, kteří o práci s mladým souborem zatím jen uvažují), pedagogům středních škol, studentům a dalším. Nabídka pro tyto účastníky bude zveřejněna v září.

Poděkování

Karel Průcha děkuje Janu Nedělovi, Ondřeji Duchkovi, Jitce Zborníkové a Davidu Kabátovi, že zapůjčením vybavení svých příbytků umožnili věčně a ve všem improvizujícímu Láhoru soundsystem hrát. Všechno - i improvizace - má svou mez a pravidla.

Oprava

Divácký postřeh Víta Macháčka, kterému je dokonce již 11 let - „Já jsem to pojal jako příběh, jak to chodí s drogami. Myslím si, že je to dobré poučení do života.“ – jsme mylně uvedli u inscenace Prostě Mimo. Prostě mimo je ale redakce, protože text patří k inscenaci Proč to nezkusit? Vítkovi se tímto velmi omlouváme.

**Čtvrté číslo Sandy Times si budete moci přečíst na www.nipos-mk.cz
a www.amaterskascena.cz**

Vydává: Centrum kultury Písek. **Redakce:** Simona Bezoušková, Jakub Hulák, David Slížek.